

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาของ
ผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ในปีการศึกษา 2530 ในที่นี้จึงจะ
กล่าวถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษา
2. ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
3. ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา
4. หลักการนิเทศการศึกษา
5. ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
6. ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
7. ผู้นิเทศการศึกษา และผู้นิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
8. งานการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
9. การจัดการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา
10. การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของ โรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

ความหมายของการนิเทศการศึกษา มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันในทัศนะ
ของนักการศึกษาชาวต่างประเทศ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กู๊ด (Good 1959 : 539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศการศึกษา
คือ ความพยายามทุกชนิดของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษาในการแนะนำครู หรือบุคคลอื่นที่
ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาให้รู้จักวิธีปรับปรุงงานสอน ช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามทาง
วิชาชีพทางการศึกษา ช่วยในการพัฒนาครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัสดุประสงค์

ของการศึกษา ช่วยปรับปรุงวัสดุและเนื้อหาการสอน ปรับปรุงวิธีสอน และช่วยปรับปรุง การประเมินผลการสอน

แฮร์ริส (Harris 1963 : 19) ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษา คือ สิ่งที่มีบุคลากรในโรงเรียนกระทำกับบุคคลและสิ่งของเพื่อจุดมุ่งหมายของการสอนของ โรงเรียน นั่นคือการนิเทศศึกษานั้นมุ่งให้เกิดผลต่อผู้เรียนโดยผ่านบุคคลหรือวัสดุ

เบอร์ตัน และบรูคเนอร์ (Burton and Brueckner 1965 : 11) ได้ ให้ข้อคิดว่า การนิเทศการศึกษา คือ เทคนิคของผู้เชี่ยวชาญในอันที่จะให้บริการเกี่ยวกับการ ปรับปรุงการเรียนการสอน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาทุกฝ่าย ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาการต่อเด็ก

อดัมส์ และคิกกี (Adams and Dickey 1953 : 3) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับการสอน และปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น การ นิเทศการศึกษา คือ การสร้างสรรค์ และการให้อิสระแก่ครู ในการปฏิบัติงาน โดยมี การวางแผนโปรแกรมไว้อย่างดีในการปรับปรุงการสอน

ไวส์ (Wiles 1967 : 5) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ การช่วยเหลือพัฒนาสถานะการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

เอลสบรี (Elsbree 1967 : 139) มีความเห็นว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

ในทัศนะของนักการศึกษาไทย ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้ การนิเทศการศึกษา หมายถึง การพยายามทุกชนิดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในการแนะนำครู หรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการ- ศึกษาให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการสอนหรือการให้การศึกษา (วิทยุ โทร 2516 : 232)

สงัด อุทรานันท์ (2527 : 1) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา ในเชิงปฏิบัติการไว้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกับครูและ บุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์ไม่หยุดนิ่งในการ แนะนำ และชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและนักเรียน เพื่อปรับปรุงตนเอง

และสภาพการเรียนการสอน เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์ (ชาญชัย อาจินสมาจาร 2525 : 5)

การนิเทศการศึกษา เป็นความหมายของบุคลากรทางการศึกษา ที่จัดกิจกรรม และให้บริการกับผู้บริหาร และครู ในทางตรงและทางอ้อมที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน ของครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการเรียนของนักเรียน (นิพนธ์ ไทยพานิช 2529 : 17)

การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามอย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วย ส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพทั้งการเรียนการสอน (ชาวี มณีศรี 2527 : 27)

จากทัศนะของนักการศึกษาทั้งชาวต่างประเทศ และชาวไทย ได้ให้ความหมาย ของการนิเทศการศึกษาไว้ พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงาน ร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา และประสิทธิภาพ สูงสุดของการเรียน

ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

การปฏิบัติงานจะสำเร็จสมดังเป้าหมาย จะต้องมีความมุ่งหมายที่วางไว้ เป็นแนวทางปฏิบัติ การนิเทศการศึกษา เป็นงานพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน จึงต้อง มีความมุ่งหมายที่ชัดเจน คั้งที่นักการศึกษาทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทย ได้กำหนด ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

กูท (Good 1973 : 539) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยให้มีความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยให้ เลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยเหลือและจัดสรร เครื่องอุปกรณ์ การศึกษา ช่วยเหลือและปรับปรุงวิธีสอน

อดัมส์ และคิกกี (Adams and Dickey 1966 : 22-23) ได้สรุป ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ 6 ประการ คือ

1. การช่วยให้ครู เป็นผู้รู้จักคิดค้นหาวิธีการทำงานด้วยตนเอง

2. มุ่งให้ครูรู้จักวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง
3. ช่วยให้ครูรู้จักมั่นคง และมีความเชื่อมั่นในความสามารถ
4. ช่วยให้ครูมีความคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการ
5. ช่วยให้ครูเข้าใจปรัชญาการศึกษาที่ถูกต้อง
6. ช่วยเผยแพร่ให้ชุมชนเข้าใจแผนการศึกษาของโรงเรียน

บริกส์ และจัสต์แมน (Briggs and Justman 1952 : 5-19)

กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. ช่วยให้ครูได้เห็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาเด่นชัดขึ้น ตลอดจนถึงวิถีทางปฏิบัติของโรงเรียนเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายนั้น
  2. ช่วยให้ครูเข้าใจปัญหาและความต้องการของเด็ก ทั้งสามารถหาวิธีการช่วยให้เด็กสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้
  3. ช่วยสร้างความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยให้แก่ครู เพื่อช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงด้านวิชาชีพ ความร่วมมือในการปฏิบัติงานและความร่วมมือกับชุมชน
  4. ช่วยให้ครูมีขวัญดี ร่วมมือทำงานกับกลุ่มอย่างมีความสุข เพื่อบรรลุผลร่วมกัน
  5. ช่วยค้นหาและพัฒนาความสามารถของครู
  6. ช่วยพัฒนาความสามารถด้านการสอนให้แก่ครู
  7. ช่วยเหลือในการปฐมนิเทศครูใหม่
  8. ช่วยให้ครูสามารถประเมินผลตนเองและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน
  9. ช่วยให้ครูสามารถวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนและหาทางช่วยเหลือ
- นักเรียน
10. ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน
  11. ช่วยให้ชุมชนได้เข้าใจปัญหาของโรงเรียนเพื่อจะได้ร่วมมือแก้ปัญหา
  12. ช่วยป้องกันไม่ให้ชุมชนเข้าใจผิด และใช้ครูโดยไม่มีเหตุผลสมควร

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา พุทธศักราช 2519 (2519 : 3-4) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ครูดำเนินการสอนตามหลักสูตร และให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมาย
ที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร
2. เพื่อให้ครูได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการจัด
การศึกษา ทั้งให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษาของนักเรียน
3. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้อง
กับความต้องการและความจำเป็น
4. เพื่อรักษา ทิชากรณา ส่งเสริม ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
ในทุกระดับ

5. เพื่อให้ความช่วยเหลือและประสานงานในทางวิชาการแก่กรมเจ้าสังกัด
กระทรวงและสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศ

สงัด อุทรานันท์ (2525 : 60) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่อง
ลักษณะของการนิเทศการศึกษาที่ดีต้องมีจุดมุ่งหมายพอสรุปได้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพสูงขึ้น คือ มีความรู้ ความสามารถในการ
ปฏิบัติงานสูงขึ้น
2. เพื่อการพัฒนางานให้ดีขึ้น คือ เมื่อเกิดกรณีเหตุแล้ว ปัญหาจากการ
ปฏิบัติงานมีน้อยที่สุด และผลงานที่ได้รับต้องมีคุณภาพสูงสุด
3. เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หมายถึง กรณีเหตุที่ดีต้องประสาน
ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ลดความขัดแย้งให้น้อยที่สุด
4. เพื่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน อันเป็นการสร้างความ
มั่นใจ ความสุข มีกำลังใจในการทำงาน

พนัส หันนาคินทร์ (2513 : 2) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศ-
การศึกษาที่สำคัญอยู่ที่การปรับปรุง ส่งเสริมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษา
มิใช่การบังคับ หรือคอยจับผิด แต่เป็นการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน ดังนั้นการนิเทศ-
การศึกษาจึงต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความเป็นมนุษย์

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2524 : 240-241) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า
การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือและปรับปรุงครู เป็นประการสำคัญ

โดยมีอักษรย่อทั้งนี้ OSMMAE ซึ่งย่อมาจาก

O-Objectives การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการสอน

S-Subject Matters การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน

M-Methods การช่วยเหลือครูในการเลือก และปรับปรุงวิธีการสอน

M-Materials การช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน

A-Activities การช่วยเหลือครูให้รู้จักและปรับปรุงการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรในการสอน

E-Evaluation การช่วยเหลือครูให้รู้จักและปรับปรุงวิธีการประเมินผล การเรียนการสอน

จากความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา จะเห็นได้ว่า การนิเทศการศึกษามุ่งที่จะพัฒนาครูเป็นประเด็นสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพของนักเรียน หรือสรุปให้ชัดเจนก็คือ การนิเทศการศึกษามุ่งที่จะพัฒนาคนโดยผ่านกระบวนการเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพทางการศึกษา

ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่ง มีผู้ให้คำตอบไว้หลายท่าน ดังนี้
วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2528 : 7) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา ไว้ว่า

1. กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคม ศึกษานิเทศก์ต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา โดยทำงานร่วมกับครู-อาจารย์ เช่น การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในระดับต่าง ๆ

2. การผลิตครู สถาบันผลิตครู ผลิตครูให้มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำอย่างไรจึงจะผลิตครูให้มีประสิทธิภาพ เพราะการผลิตครูนั้น เมื่อไปทำงานในสถานศึกษาจะต้อง

มีการฝึกอบรมประจำการ (Inservice Education) อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. มาตรฐานการศึกษา ในการรักษามาตรฐานของการศึกษา ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกจากผู้ที่มีความรู้มาทำงาน และช่วยนิเทศความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่ครูที่ทำการสอนประจำ ให้มีความคิดกว้างไกล ก้าวหน้าทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2525 : 5) กล่าวถึง ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นในการให้บริการทางวิชาการ การศึกษาเป็นกิจกรรมที่ยุ่งยากซับซ้อน เพราะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลากร การนิเทศการศึกษาเป็นการให้บริการแก่ครูเป็นจำนวนมากที่มีความรู้ความสามารถต่าง ๆ กัน และปัจจุบันการขยายตัวทางการศึกษามากขึ้น สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะต้องอาศัยความช่วยเหลือ

2. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อความมั่งคั่งของครู ถึงแม้ว่าครูทุกคนจะได้รับการฝึกฝนการเป็นครูมาเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม

วิจิตร (ธีระกุล) วรุฒบางกูร และคณะ (2520 : 11-12) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศการศึกษาว่า เนื่องจากเหตุผลดังนี้

1. สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย ศึกษานิเทศก์จึงเป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง แม้แนวคิดในเรื่องการเรียนการสอนก็เกิดขึ้นมาใหม่อยู่ตลอดเวลา จำเป็นที่ครูจะต้องติดตามศึกษาให้มีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ แต่เนื่องจากภาระหน้าที่ในงานสอนมีอยู่มาก ศึกษานิเทศก์จึงเป็นฝ่ายต้องรับผิดชอบช่วยเหลือในเรื่องนี้

3. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนพัฒนาขึ้น จำเป็นจะต้องมีผู้ชำนาญงานโดยเฉพาะ ศึกษานิเทศก์เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อการนี้

4. การศึกษาของประเทศไม่อาจรักษามาตรฐานไว้ได้ ถ้าขาดบุคคลที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน

หอสมุดกลาง สถาบันวิทย์นบริหาร

ขุตาฉกรรพ์มหาวิทยาลัย

จากเหตุผลที่นักการศึกษาได้ชี้แจงไว้นี้ พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา ช่วยให้บุคลากรทางการศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

หลักการนิเทศการศึกษา

ในอดีตการนิเทศศึกษามักจะแฝงไว้ด้วยอำนาจ การนิเทศการศึกษาจะเป็นไปในลักษณะของการชี้แนะหรือบอกให้ทำ แล้วผู้นิเทศจะทำการติดตามผลดูว่าเป็นไปตามที่แนะนำไว้หรือไม่ และโดยทั่วไปผู้ทำหน้าที่นี้เทศมักจะได้รับ ความชอบจากผลงาน แต่หากเกิดความผิดพลาดขึ้น มักจะโยนความผิดให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน สำหรับในปัจจุบัณนี้จะถือว่า ผลงานที่เกิดขึ้นจากการนิเทศไม่ว่าจะดีหรือเลว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศทุกคน จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน และโดยเท่าเทียมกันด้วย (สงัด อุทรานันท์ 2529 : 13-14)

บริกส์ และจัสต์แมน (Briggs and Justman 1952 : 130-141)

ได้ให้หลักการนิเทศการศึกษาไว้ 14 ข้อ คือ

1. การนิเทศการศึกษาต้องเป็นประชาธิปไตย
2. การนิเทศการศึกษาต้องเป็นการ เสริมสร้างและการสร้างสรรค์
3. การนิเทศการศึกษาจะต้อง เกี่ยวข้องอยู่กับการรวบรวมแหล่งวิทยาการ เข้าเป็นกลุ่มมากกว่าที่จะแบ่งผู้นิเทศออกเป็นรายบุคคล
4. การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาวิชาชีพมากกว่าจะเป็นในความสัมพันธ์ส่วนบุคคล
5. การนิเทศการศึกษาจะต้องหาทางส่งเสริมความเจริญงอกงาม และพัฒนาครู โดยเฉพาะในเรื่องของความถนัดของส่วนบุคคล
6. จุดมุ่งหมายสูงสุดของการนิเทศการศึกษา ก็คือ หาทางช่วยให้เด็กได้ บรรลุตามความมุ่งหมายของการศึกษา
7. การนิเทศการศึกษาจะต้อง เกี่ยวข้องอยู่กับการส่งเสริมความรู้สึกร่วมกัน ให้แก่ครูและการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

8. การนิเทศการศึกษาควร เริ่มต้นจากสภาพการปัจจุบันที่กำลังเผชิญอยู่
9. การนิเทศการศึกษาควร เป็นการส่งเสริมความก้าวหน้า และความพยายามของครูให้สูงขึ้น
10. การนิเทศการศึกษาควร เป็นการส่งเสริมและปรับปรุงสมรรถวิสัยและทัศนคติ และ ข้อคิดเห็นของครูให้ถูกต้อง
11. การนิเทศการศึกษาควร เป็นอย่างง่าย ๆ และไม่มีพิธี
12. การนิเทศการศึกษาควร ใช้เครื่องมือและกลวิธีที่ง่าย ๆ
13. การนิเทศการศึกษาควร ตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล
14. การนิเทศการศึกษา ควร มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และสามารถประเมินผลได้ด้วยตนเอง

เบอร์ตัน และบรูคเนอร์ (Burton and Brueckner 1955 : 71-72) ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักการนิเทศศึกษาไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ (Theoretically sound) คือ เป็นไปตามคานิยม ความเป็นจริง ตามกฎเกณฑ์ ควรมีวิวัฒนาการทั้งทางคานเครื่องมือและกลวิธี โดยมีจุดมุ่งหมายและนโยบายที่แน่นอน
2. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) คือ เป็นไปอย่างมีลำดับ เป็นระเบียบในกระบวนการทำงาน มีการรวบรวมและสรุปผล จากข้อมูลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้
3. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic) คือ เคารพในตัวบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้มีความร่วมมือ ใช้อ่านาจน้อยที่สุด
4. การนิเทศการศึกษาควร เป็นการสร้างสรรค์ (Creative) คือ แสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้แสดงออก และพัฒนาปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงานให้มากที่สุด

ฟรานเซท (Franseth 1961 : 23-28) ได้กล่าวถึง หลักการนิเทศ- การศึกษา คือ

1. การนิเทศจะให้ผลสูงสุดในการปรับปรุงการ เรียนการสอนก็ต่อเมื่อ

การนิเทศนั้นได้ให้ความสำคัญแก่วิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และตั้งอยู่บนจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ซึ่งได้ตกลงพิจารณาาร่วมกันโดยคณะครูและศึกษานิเทศก์

2. การนิเทศการศึกษาจะมีความหมายสำหรับครูก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นแสดงให้เห็นว่า เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อผู้รับการนิเทศโดยตรง นั่นคือ จะต้องให้ครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาว่าจะให้ศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือในเรื่องใด จึงจะเป็นที่ต้องการของเขา

3. การนิเทศการศึกษาที่ดีจะต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ย้ำๆและสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันในการช่วยเหลือครูและจะต้องทำให้ครูรู้สึกว่าจะช่วยให้เขาพบวิธีที่ดีกว่าในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

4. การนิเทศการศึกษาจะให้ไ้ผลควรใช้วิธีการวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา และช่วยให้ผู้ร่วมงานได้ศึกษามีปัญหา ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานเสียก่อน

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2523 : 5-9) มีความเห็นว่าหลักการนิเทศการศึกษามี 6 ประการ คือ

1. การนิเทศการศึกษาจะต้องสัมพันธ์กับการบริหาร
2. การนิเทศการศึกษาคควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญา
3. การนิเทศการศึกษาคควรเป็นวิทยาศาสตร์
4. การนิเทศการศึกษาคควรเป็นประชาธิปไตย
5. การนิเทศการศึกษาคควรเป็นการสร้างสรรค์
6. การนิเทศการศึกษาคควรส่งเสริมความก้าวหน้า

วิจิตร วรทบางกูร และคณะ (2520 : 22-23) ได้เสนอหลักการนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. หาทางให้ครูรู้สึกช่วยและพึ่งตนเองมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถที่จะวิเคราะห์ และแยกแยะปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองได้
2. ต้องการทราบความต้องการของครู รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อการวางแผนนิเทศที่เหมาะสม

3. เปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความคิดและลงมือกระทำเองให้มากที่สุด
4. สนับสนุนในค่านิยมคุณูปการ เอกสารตำราต่าง ๆ
5. ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
6. ประสานงานภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนและองค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

รองรัตน์ อิศรภักดี (2521 : 6-7) มีความเห็นว่า หลักการที่สำคัญของการนิเทศการศึกษาควรประกอบด้วย

1. การแสวงหาช่องทางที่จะกระตุ้นให้เกิดความคิด และปฏิบัติการทางสร้างสรรค์
2. ควรให้โอกาสแก่ทุกคนได้บรรลุผลตามวุฒิภาวะของเขา โดยมีได้หักห้ามใจเอาแต่ใจ หรือถือหลักวิชาเป็นเกณฑ์ จนบุคคลอื่นตามไม่ทัน
3. ให้แต่ละคนมีโอกาสเสนอผลงานตามความสามารถ ไม่ปล่อยให้คนใดหรือหมู่ใดถูกขาคความเป็นผู้นำในการทำงาน
4. สนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมมือ ออกความคิดเห็น ตัดสินใจชี้ขาดในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการตัดสินใจชี้ขาดนั้นมีผลถึงผู้นั้นด้วย
5. ยอมรับนับถือความแตกต่างของแต่ละคน และใช้ความแตกต่างนั้นเป็นสิ่งประกอบ โดยการพิจารณาการปฏิบัติงาน หรือการมอบหมายงานแก่บุคคลนั้น
6. ยอมรับความสำคัญของครู ในสภาพการเรียนของโรงเรียน และยอมรับให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่ครูได้ประสบมา
7. พยายามทำให้ครูมีความสำนึกในความมั่นคงในอาชีพการงาน มีขวัญและกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ มีความพอใจในผลสำเร็จของงาน มีใจกล้าหาญและบุติธรรมในการสำรวจดูความสามารถและความบกพร่องของตนเอง เพื่อจะได้แก้ไข ปรับปรุงการงานให้ดีขึ้น
8. ทำให้มีพัฒนาการ นโยบายการนิเทศการศึกษา และความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
9. นำเอาความรู้ที่เกี่ยวกับธรรมชาติของเด็ก กระบวนการเรียน ระเบียบสภาพของสังคม ความสัมพันธ์ของมนุษย์และพัฒนาการของหลักสูตรวิชาชีพ มาใช้ให้เกิด

ประโยชน์แก่การเรียน

10. ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือในการทดลองค้นคว้าทางวิชาการที่เกี่ยวกับการศึกษาและผลที่ได้มาใช้ให้เกิดผลดี

11. ยอมรับในความสำคัญของการวางแผนระยะยาว การประเมินผล และสนับสนุนกระบวนการดังกล่าวด้วย

สุนทร โคโลมิ (2528 : 25) ได้สรุป แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาควร เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นอย่างแท้จริง

2. แสวงหาแนวทางการแก้ปัญหา และวางแผนดำเนินงานอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ โดยนำเอาวิธีการวิเคราะห์ วิจัย มาใช้ให้เป็นประโยชน์

3. กระบวนการดำเนินงานต้องเป็นไปในลักษณะของการปรึกษาหารือ ร่วมกัน ระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาทุกฝ่าย

4. บรรรยากาศการดำเนินงานร่วมกัน เป็นไปในลักษณะการยอมรับความคิดเห็น ความสามารถ และบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน และมุ่งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

จากหลักการนิเทศการศึกษา ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา ต้องมีจุดมุ่งหมาย นโยบายที่แน่นอน ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการวางแผน ที่รัดกุมเป็นระเบียบ ร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยวิธีทางประชาธิปไตย มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ และเป็นการเสริมสร้างกำลังใจและสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ยึดหลักมนุษยสัมพันธ์ และที่สำคัญ คือ ต้องมีการประเมินผลสม่ำเสมอ

ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

อาคม จันทสุนทร (2519 : 48) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นการจัดการนิเทศการศึกษา โดยบุคลากรในโรงเรียนเอง ผู้นิเทศจะได้อุ้ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสายวิชา และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ที่

โรงเรียนคัดเลือกและแต่งตั้งขึ้น

กฤษณี น้ำเพชร (2521 : 16) สรุป ความเห็นในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียนว่า หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้บริหารโรงเรียนในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2528 : 93) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน คือ การที่ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา โดยความร่วมมือกับคณะครูในโรงเรียนร่วมมือกันปรึกษาหารือ เพื่อทำการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล วางแผนการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนปรับปรุงคุณภาพของบุคลากรในโรงเรียนให้ดีขึ้นตลอดเวลา นอกจากนี้ทางโรงเรียนอาจเชิญวิทยากร หรือศึกษานิเทศมาร่วมงานด้วย

สิปพนธ์ เกตุหัต (2518 : 132) กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน เป็นการนิเทศการศึกษาโดยอาศัยบุคลากรภายในโรงเรียนเองเป็นผู้นิเทศ ได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา รวมทั้งครูที่มีความรู้ความสามารถ และความชำนาญ ตลอดจนมีประสบการณ์ในด้านการสอนเฉพาะสาขาวิชา บุคลากรเหล่านี้จะต้องสามารถทำการนิเทศครูในโรงเรียนในรูปของการเป็นที่เลี้ยง การปรึกษา งานในหมู่คณะ การให้ความรู้เพิ่มเติม โดยถือหลักการฝึกทำสังกัปฏิบัติงานให้สำเร็จด้วยดีได้

สงค์ อุทรานันท์ (2523) ให้ความเห็นว่า "การทำงานของผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญหรือทุ่มเทเวลาให้แก่การบริหารงานธุรการ เสียเป็นส่วนใหญ่ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ หรือโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มี ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ ก็มักจะทำให้ผู้ช่วยเหล่านี้ทำงานด้านวิชาการเสีย "

จากความเห็นของนักการศึกษาหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครู เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา

ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

การที่จะพัฒนาคุณภาพของครูในโรงเรียนให้เหมาะสมที่จะเป็นผู้นักเรียนที่มีคุณภาพนั้น หากอาศัยเพียงศึกษานิเทศก์ คงไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียนและไม่ทันกับการพัฒนาของเทคโนโลยีที่เจริญขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง จากการศึกษาถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน จากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ใ้กล่าวไว้ดังนี้

สังค อุทรานันท์ (2529 : 198-199) ใ้กล่าวไว้ว่า ในภาวะปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นยิ่งขึ้นด้วยเหตุผลต่อไปนี้ คือ

1. ศึกษานิเทศก์โดยตำแหน่งมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถสนองความต้องการการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ใ้ทั่วถึง

2. สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ ซึ่งอยู่ภายนอกจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนใ้ การสนองความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก

3. ในสภาพปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ และบางคนยังมีความชำนาญในเฉพาะสาขาวิชาอีกด้วย จึงสมควรจะใช้ทรัพยากรเหล่านี้ใ้เกิดประโยชน์มากที่สุด และยังเป็นกรยอมรับซึ่งกันและกันด้วย

4. เป็นการสอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และวิธีการของการนิเทศสมัยใหม่ที่สุด ซึ่งการนิเทศสมัยใหม่จะเกิดขึ้นโดยความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่จะต้องมีคณาจารย์ใ้เนาะให้ทำงานอยู่ตลอดเวลา

และจากรายงานการสัมมนา วิชาสัมมนาการนิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรปีการศึกษา 2518 ของแผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การนิเทศภายในโรงเรียนของตนเอง" ใ้สรุปถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการส่งเสริมคุณภาพคณาจารย์ใ้เรียนการสอนภายในโรงเรียน
2. ครูควรใ้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาความเจริญใ้คณาจารย์ และทาง

วิชาการ

3. โรงเรียนต้องมีการนิเทศ เพราะโครงการที่ประกอบด้วยข้อมูลจากการนิเทศ จะช่วยในการจำแนกคุณภาพครู และยังสามารถช่วยในการตัดสินใจบางอย่างในโรงเรียนได้

4. การนิเทศสามารถกระตุ้นนำทางความคิดใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับครูภายในโรงเรียน โดยเฉพาะกรณีที่น่าเอาเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ตลอดจนการวิจัยมาใช้ จะเป็นการช่วยในการเก็บข้อมูลในการนิเทศการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และน่าเชื่อถือ

5. โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องให้ครูทำต่อเนื่องกันไป เพราะไม่มีหลักประกันว่า ครูที่ผ่านสถาบันฝึกหัดครู แล้วจะเป็นครูที่มีประสิทธิภาพตลอดไป โดยไม่ต้องมีการนิเทศ เพราะความก้าวหน้าทางวิทยาการมีเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ

6. เพื่อเป็นการให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป ปรัชญาของโรงเรียน วัตถุประสงค์ของโรงเรียน เพื่อช่วยให้การดำเนินการสอน บรรลุวัตถุประสงค์

7. เพื่อเป็นการ เสริมสร้างขวัญ และกำลังใจของคณะครู และก่อให้เกิดความรู้สึกปลอศอกภัยในการทำงาน เพื่อจะไ้ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ ให้บรรลุเป้าหมายอันเดียวกัน มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรักและภุมิใจในอาชีพครูที่ตนปฏิบัติอยู่ (นิสิตปริญญาโท สาขานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร 2518 : 86-87)

จากความจำเป็นที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน เป็นการแก้ปัญหาของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพของครู โดยผู้รู้ปัญหาที่แท้จริง และเป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลในโรงเรียนให้มีคุณค่าสูงสุด

ผู้นิเทศการศึกษาและผู้นิเทศภายในโรงเรียน

ไวลส์ (Wiles 1960 : 10) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาไม่จำเป็นต้องจำกัดว่าเป็นศึกษานิเทศก์โดยตำแหน่ง จึงจะทำการนิเทศได้ เขาเห็นว่า สมาชิกคนหนึ่งคนใดก็ตามที่ช่วยครูให้ทำการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ก็เรียกว่าเป็นผู้นิเทศ

ในทัศนะของ สุนีย์ เอี่ยมอตุลย์ (2523 : 4) ผู้ที่สามารถทำหน้าที่นิเทศการศึกษาได้ก็คือ

1. ศึกษาพิเศษ
2. ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ โรงเรียน หรืออธิการวิทยาลัย ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองอธิการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ หัวหน้าภาควิชาต่าง ๆ
3. ผู้ที่สถานศึกษาเชิญไปให้คำแนะนำเป็นครั้งคราว
4. ครู-อาจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถ

ยง วัชชวัลลุ (2524 : 42) ได้กล่าวสนับสนุนในเรื่องที่ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทต่อการนิเทศภายในโรงเรียนว่า ครูใหญ่จะต้องรับผิดชอบงานวิชาการของโรงเรียนด้วย ครูใหญ่จึงต้องมีบทบาทในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน งานนี้เป็นงานในหน้าที่โดยตรง จะโยนให้เป็นภาระหน้าที่ของศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหารระดับสูงขึ้น ถือเป็นหาได้ไม่ ว่าไปแล้วบุคคลดังกล่าวนี้มีความสำคัญในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนน้อยกว่าครูใหญ่

จากแนวคิดเกี่ยวกับผู้นิเทศการศึกษา และผู้นิเทศภายในโรงเรียน พอสรุปได้ว่า ผู้นิเทศ คือ ผู้ให้ความร่วมมือสนับสนุน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน และผู้นิเทศภายในโรงเรียนก็คือ บุคลากรภายในโรงเรียนทุกคนที่มีความสามารถ หรือมีประสบการณ์ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน ให้ช่วยเหลือให้ความร่วมมือกับครูในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มิใช่เป็นผู้สั่งการเพียงอย่างเดียว

งานการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

งานการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมีขอบข่ายอย่างไร จากทัศนะของนักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดกรอบของงานไว้ดังนี้

สุจริต เพียรชอบ (2514 : 19-27) ได้เสนองานนิเทศการศึกษาที่ครูใหญ่ควรทำ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คือ

- ก. การช่วยเหลือครูทางด้านวิชาการ และด้านบริหาร ได้แก่
1. ประชุมนิเทศครูใหม่
  2. จัดประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียน
  3. การสังเกตการสอนในชั้น
  4. การเยี่ยมชั้นเรียนอื่น ๆ
  5. การสาธิตการสอน
  6. การให้คำปรึกษาหารือเป็นรายบุคคลหรือรายหมู่
  7. การจัดประชุมปฏิบัติการ
  8. การอบรมครู
  9. การจัดสัมมนา
  10. การจัดหนังสือที่มีคุณค่าทางวิชาการ
  11. ปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัยและแนะนำครูให้ใช้ห้องสมุด
  12. แนะนำให้ครูเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมทางวิชาการต่าง ๆ
  13. จัดบริการ โสภโศกศึกษาให้แก่ครู เป็นอย่างดีและสนับสนุนให้ครูใช้

อุปกรณ์เหล่านั้น

14. สนับสนุนให้ครูไปเรียนเพิ่มเติม

ข. การช่วยเหลือครูในค่านิยมส่วนตัว ได้แก่ การดูแลสุขภาพของครู
ในปกครอง เป็นกันเอง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจนกระทั่งครูสามารถปรับทุกข์ด้วย ทั้ง
ด้านส่วนตัว ปัญหาในการทำงาน ตลอดจนเข้ากับเพื่อนร่วมงาน

ค. การสร้างขวัญของ คณะครูในโรงเรียน ได้แก่

1. ช่วยเหลือครูในโรงเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิชาการ ทางการบริหาร
และดำเนินการสอนอย่างเพียงพอ
2. จัดสภาพการทำงานให้ดี สะดวกสบาย เป็นสุข
3. ช่วยเหลือครูมีความอบอุ่น สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่าง
เป็นสุข ไม่น้อยหน้าค่าค่า
4. เป็นที่ปรึกษาที่ดีของครูได้ทุกโอกาส

5. สร้างลักษณะเป็นผู้นำให้กับครู เปิดโอกาสให้ครูได้ทำงานที่ใช้ความคิดริเริ่มของตัวเองได้มาก
  6. พยายามให้ครูรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานโดยทั่วไป
  7. ครูใหญ่ควรเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับฟังความคิดและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของครู
  8. ช่วยให้ครูมีความสำเร็จในการทำงาน มีความเจริญงอกงาม
  9. ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางนโยบาย
  10. ให้ครูได้มีความรู้สึกนับถือตนเอง ไม่รู้สึกว่าได้รับการหลู่เกียรติหรือเหยียดหยามหรือรู้สึกท้อ
  11. การดำเนินงานต่าง ๆ ในโรงเรียนควรเป็นประชาธิปไตย
  12. ครูใหญ่ควรมีความยุติธรรมต่อครูทุกคน
- ง. การประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ซึ่งอาจทำได้ดังนี้
1. จัดครูรับฟังความคิดเห็นของครูภายในโรงเรียน
  2. จัดให้มีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน
  3. จัดให้มีการลงมือรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน
  4. จัดให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติต่าง ๆ
  5. ช่วยให้ครูประเมินผลการสอนของตนเอง
  6. ช่วยให้ครูรู้จักการประเมินผลการเรียนและความก้าวหน้าของนักเรียน

นักเรียน

สายหยุด จำปาทอง (อ้างถึงใน ชารี มณีศรี 2527 : 28-29) ได้
จำแนกงานนิเทศการศึกษาออกเป็นหมวดหมู่ดังนี้ คือ

1. เกี่ยวกับครู
  - 1.1 ช่วยจัดปฐมนิเทศครูใหม่
  - 1.2 ช่วยครูใหม่ในการปฏิบัติงาน
  - 1.3 ช่วยครูตามที่ขอรับมา
  - 1.4 เปิดโอกาสให้ครูได้พบปะอยู่เสมอ

2. เกี่ยวกับหลักสูตร

2.1 ส่งเสริมให้ครูศึกษาหลักสูตร ระยะเวลาการสอนให้เข้าใจ

2.2 ส่งเสริมให้ครูทำระยะเวลาการสอนและบันทึกการสอนร่วมกัน

2.3 ส่งเสริมให้ครูปรับปรุงหลักสูตรและระยะเวลาการสอน

2.4 ส่งเสริมให้ครูใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุดสำหรับปรับปรุง

การเรียนการสอน

3. เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน

3.1 แนะนำให้ครูทราบถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่และพอสามารถจัดหาได้ และใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

3.2 พยายามจัดบริการ เกี่ยวกับอุปกรณ์เท่าที่สามารถทำได้

3.3 ส่งเสริมให้ครูผลิตอุปกรณ์อย่างง่าย ๆ เท่าที่จะทำได้

3.4 ส่งเสริมให้ครูใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ในการเรียน

การสอน

4. เกี่ยวกับการปรับปรุงงานวิชาชีพของครู

4.1 ส่งเสริมให้ครูสังเกตการสอนของกันและกัน และของโรงเรียนอื่น

4.2 ร่วมปรึกษากับครู เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน

4.3 ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมสัมมนา

4.4 ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

5. เกี่ยวกับการทำร่วมกัน

5.1 ส่งเสริมให้ครูวางแผนการเรียนการสอนร่วมกัน

5.2 ส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกับผู้ปกครองหรือบุคคลอื่น ๆ ในการปรับปรุงโรงเรียน

6. เกี่ยวกับการค้นคว้าทดลอง

6.1 ส่งเสริมให้ครูทดลองสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เช่น วิธีสอน

6.2 ส่งเสริมให้ครูค้นคว้าอยู่เสมอ

6.3 ส่งเสริมในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ครูจะได้ทำการค้นคว้าทดลองได้

สะดวก

เนกเลย์ และอีแวนส์ (Neagley and Evans 1964 : 105-106)

ได้กล่าวถึง งานนิเทศการศึกษาของอาจารย์ใหญ่ไว้ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศให้ครูแต่ละคนหรือทั้งกลุ่มสามารถแสดงความสามารถมาอย่างอิสระ และปรับปรุงการเรียนการสอนร่วมกับบุคคลอื่น
2. ทำงานร่วมกับกลุ่มในการสร้าง และดำเนินการให้เป็นไปตามปรัชญาที่พึงไว้ ซึ่งมีส่วนสอดคล้องกับปรัชญาของชุมชน
3. พัฒนาการสอน
4. พัฒนาหลักสูตร
5. ดูแลโครงการนิเทศในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี
6. ดำเนินการวัดผลและประเมินผลโครงการทั้งระบบ
7. ช่วยให้มีการจัดตั้งผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนและใช้คณะนี้ให้มีประโยชน์
8. รับผิดชอบในการจัดโครงการส่งเสริมความรู้แก่ครูประจำการใน

โรงเรียน

9. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร และความคิดเห็นซึ่งกันและกันในระหว่างครู และบุคคลอื่น
10. ดูแลสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อุปกรณ์หนังสือและแหล่งวิชาการ
11. ช่วยให้มีการพัฒนาทางการศึกษาใหม่ ๆ ในท้องถิ่น

แฮร์ริส (Harris 1985 : 10-13) ได้กำหนดงานนิเทศการศึกษาไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร
2. การจัดระบบการเรียนการสอน
3. การบริหารงานบุคคล
4. การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก
5. การจัดฝึกอบรมครูประจำการ
6. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์
7. การปฐมนิเทศครูใหม่
8. การจัดบริการพิเศษแก่ครู

9. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
10. การประเมินผลการสอน

จะเห็นได้ว่า งานการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมีขอบข่ายครอบคลุมถึงงานทุกงานที่มุ่งพัฒนาครู เพื่อส่งผลถึงคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน และประสิทธิภาพสูงสุดของนักเรียน แต่จากหลายแนวความคิดที่กล่าวถึงนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แนวความคิดของ แฮร์ริส (Harris) มีลักษณะครอบคลุมงานการนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งมีทั้งหมด 10 ด้านด้วยกัน ดังรายละเอียดดังนี้

ก. การพัฒนาหลักสูตร สังกัด อุทราพันธ์ (2527 : 30) ได้ให้ความหมายของคำว่า "การพัฒนาหลักสูตร" ไว้ 2 ลักษณะ คือ ความหมายแรก หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และอีกความหมายหนึ่งก็คือ เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

ส่วน แฮร์ริส (Harris 1985 : 13) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรดังนี้ คือ การออกแบบหลักสูตร หรือปรับปรุงหลักสูตรที่จะนำมาสอนในโรงเรียนให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงบุคลากร การจัดทำมาตรฐานทางวิชาการ การพัฒนา แผนการสอน และบทเรียน

ดอลลี (Doll 1978 : 265) กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรไว้ 13 ประการ ดังนี้

1. วางแผนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร
2. ประเมินความเหมาะสมและคุณภาพของโครงการพัฒนาหลักสูตร
3. อำนวยความสะดวกให้เป็นไปตามนโยบายและปรัชญาของการศึกษา
4. อำนวยความสะดวกในการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในหลักสูตร
5. ใช้ข้อมูลจากการวิจัยและส่งเสริมงานวิจัยในห้องเรียน
6. ประสานงานกับบุคคลอื่นในการจัดการเรียนการสอนพิเศษ เช่น ศึกษานิเทศก์ บรรณาธิการ เป็นต้น
7. ทำงานร่วมกับครูแนะแนวในการที่จะใช้หลักสูตร และงานแนะแนวให้สัมพันธ์กัน

8. เตรียมผู้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตร
9. อำนวยความสะดวกในเรื่องเวลาและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปรับปรุง

หลักสูตร

การใช้หลักสูตร

10. ช่วยเหลือครูโดยใช้เทคนิคการแนะแนวและที่ปรึกษาเกี่ยวกับ
11. จัดองค์การ และอำนวยความสะดวก โครงการที่เกี่ยวกับการจัดบริการ
12. แนะนำเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรให้ชุมชนได้เข้าใจ
13. ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าในโรงเรียนในระดับเดียวกัน

ข. การจัดระบบการเรียนการสอน

เนกเลย์ และอีแวนส์ (Neagley and Evans 1964 : 104-108) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการจัดระบบการเรียนการสอนว่า เป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียน การจัดระบบการเรียนการสอน นอกจากจะมีผลโดยตรงต่อนักเรียนแล้ว ยังมีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรมาใช้ การจัดระบบที่ดีจะเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร ดังนั้นถ้ามีการจัดระบบการเรียนการสอนอย่างดีแล้ว จะทำให้การใช้หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนามาอย่างดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามถ้าได้นำหลักสูตรที่พัฒนามาดีแล้วไปใช้ในโรงเรียน ที่จัดระบบการเรียนการสอนไม่ดี ก็จะประสพผลดีได้ยาก ดังนั้นในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแต่ละครั้ง จะต้องเปลี่ยนแปลงการจัดระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนด้วย

สำหรับ แฮร์ริส (Harris 1985 : 17) ได้กล่าวถึง การจัดระบบการสอนว่า หมายถึง การจัดทำแผนงานเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน มุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของเวลา และจุดประสงค์การสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ขอบข่ายของงานนี้ได้แก่ การจัดชั้นเรียน จัดตารางสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดครูเข้าสอน

เบอร์ คอบฟิลด์ และเจนสัน (Burr, Coffield and Jenson 1963 : 64-69) ได้เสนอหลักเกณฑ์สำหรับยึดถือในการจัดระบบการเรียนการสอน คือ

1. จะต้องเปิดโอกาสให้ครูรู้จักปัญหา ความต้องการและพฤติกรรมของ เด็กที่สอนเป็นอย่างดี
2. จะต้องช่วยให้เด็กได้รับความเสมอภาคทุกคน
3. จะต้องเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของ โรงเรียน
4. จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนดำรงชีวิตร่วมกับเพื่อนในหมู่คณะได้อย่างมีความอบอุ่นและมีความสุข
5. จะต้องเปิดโอกาสให้เกิดการฝึกฝนการอยู่ร่วมกันในระบอบประชาธิปไตยอย่างมากที่สุด
6. จะต้องช่วยให้เกิดบูรณาการ ประสพการณ์ทั้งมวลของเด็ก
7. จะต้องกระตุ้นให้ครูได้ให้ความสนใจกับพัฒนาการทุก ๆ ด้านของเด็ก
8. จะต้องยึดหยุ่นให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเด็ก
9. จะต้องส่งเสริมสมรรถภาพในการสอนของครูให้ดียิ่งขึ้น

ค. การบริหารงานบุคคล

แฮร์ริส (Harris 1985 : 17) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคล คือ การสรรหา การคัดเลือก และการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากร ตลอดจนการเก็บรักษาทะเบียนเกี่ยวกับบุคลากรด้วย

ภิญโญ สาธร (อ้างถึงใน นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ 2525 : 19) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคลว่า "การบริหารงานบุคคล คือ การที่จะใช้คนทำงานให้ได้ผลดีที่สุด ในระยะเวลาสั้นที่สุด และให้สิ้นเปลืองเงินและวัสดุอันน้อยที่สุดในขณะเดียวกันคนที่ทำงานต้องมีความสุข ความพอใจในการทำงาน

ภิญโญ สาธร (อ้างถึงใน ชลอ จันทรกุล 2524 : 41-42) ได้ให้หลักการบริหารงานบุคคลไว้ดังนี้

1. กระบวนการบรรจุแต่งตั้งบุคลากร การบรรจุคนเข้าทำงาน มีข้อ
เพียงแต่ให้ใครคนดีที่สุดมาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงว่า ผู้ที่ได้รับการบรรจุเข้ามา
มีความรู้สึกอย่างไรต่องาน มีความไวต่อสถานการณ์ และการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นเพียงใด
อนาคตของเขาจะเป็นอย่างไร

2. กระบวนการมอบหมายงาน ในการมอบหมายงานให้คนปฏิบัติ
ต้องคำนึงถึงว่างานนั้น ๆ เหมาะสมกับเขาหรือไม่ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงลักษณะและความ
รู้สึกนึกคิดของผู้รับงานด้วยเสมอ

3. ทะเบียนประวัติของบุคลากรมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะ
ช่วยให้หัวหน้ารู้จักลูกน้องของตนได้ดี จะไปรับตัวให้เข้ากันได้ โดยอาศัยทะเบียน
ประวัติเป็นแนวทาง

ง. การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก

ภิญโญ สาธร (2523 : 413-414) ได้เสนอโครงการที่เอื้อ
อำนวยความสะดวกสบายเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของบุคลากรใน
โรงเรียนมีประสิทธิภาพดังนี้

1. จัดสถานที่ทำงานและอุปกรณ์การทำงานให้ได้รับความสะดวก
สบาย และเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความจำเป็นของหน่วยงาน
และบุคลากรเท่าที่โรงเรียนจะสามารถอำนวยความสะดวกให้ได้

2. จัดห้องสมุดวิชาการทำเป็นศูนย์วิชาการสำหรับครูได้ค้นคว้า
หาความรู้ เพิ่มพูน ประสบการณ์ และพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า

3. จัดหางบประมาณซ่อมแซมที่พักอาศัยและบ้านพักครูให้แก่บุคลากร
ในโรงเรียนเรียน

4. จัดสถานที่ ห้องน้ำ ห้องสุขา และสนามพักผ่อนหย่อนใจสำหรับครู
เวลาว่าง

ไวลส์ (Wiles 1967 : 84) ได้วิจัย พบว่า สาเหตุสำคัญที่
ทำให้ครูรักงาน รักโรงเรียน และมีกำลังใจปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัย
สิ่งอำนวยความสะดวกดังต่อไปนี้

1. สถานที่ที่มีชีวิตชีวา สวยงาม สะดวกสบาย
2. มีเครื่องมือเครื่องใช้พอแก่ความต้องการ

แฮร์ริส (Harris 1985 : 17) ได้กล่าวถึง การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง การวางแผนจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดหาอาคารเรียน อาคารประกอบต่าง ๆ และการพัฒนาคุณลักษณะของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้เหมาะสม

จ. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์

แฮร์ริส (Harris 1985 : 17) ได้ให้ความหมายการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ว่า หมายถึง การตรวจสอบ การประเมินค่า การคัดเลือกวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ว่า มีความปลอดภัย มีประโยชน์ และมีประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

อีริกสัน (Erickson 1968 : 22-24) ได้เสนอหลักการจัดวัสดุอุปกรณ์การสอนดังนี้

1. การบริหารอุปกรณ์การสอนที่ดี จะต้องอยู่ในความรับผิดชอบของผู้นำที่มีความรู้ความชำนาญ และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรด้านหลักสูตรได้เป็นอย่างดี ตลอดจนได้รับความสนับสนุนด้านงบประมาณ กำลังคน และเครื่องมือเครื่องใช้อย่างพอเพียง
2. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ได้สะดวกตรงตามความต้องการของครูผู้สอน ซึ่งผู้บริหาร โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้คณะครูได้มีส่วนในการคัดเลือกหรือจัดซื้อ
3. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ครูผู้สอนจะต้องสามารถนำไปใช้ได้โดยง่าย นั่นคือ อุปกรณ์จะต้องมีคุณภาพดี มีคนช่วยเหลือ ซึ่งทางโรงเรียนทำได้โดยตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์เป็นส่วนกลาง มีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ด้านนี้ประจำอยู่ เพื่ออำนวยความสะดวกและตรวจสอบสภาพวัสดุอุปกรณ์อยู่เสมอ
4. ควรจัดสรรอุปกรณ์ไว้หลายชนิด เพื่อสนองความต้องการของครูผู้บริหาร โรงเรียนควรประชุมปรึกษาหารือกับครูผู้สอน เกี่ยวกับการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์

การสอน ตลอดจนกำหนดโครงการทดลองอุปกรณ์ใหม่ ๆ

5. โครงการจัดวัสดุอุปกรณ์การสอนของโรงเรียน ควรส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนไปด้วย โดยเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้เพิ่มพูนความรู้และทักษะในการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น โดยประสานงานกับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อจัดประชุม สัมมนา จัดสาธิตการใช้อุปกรณ์การสอนให้แก่ครูผู้สอน

ฉ. การฝึกอบรมครูประจำการ แฮร์ริส (Harris 1985 : 13) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมครูประจำการดังนี้ คือ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คณะครูมีความก้าวหน้า และเลื่อนวิทยฐานะสูงขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอน

พนัส หันนาสินทร์ (2523 : 60-69) ได้เสนอกิจกรรมในการจัดอบรมครูประจำการไว้ 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมที่ครูทำได้ตามลำพัง ได้แก่

- (1) การอ่านหรือการฟัง
- (2) การค้นคว้าหรือศึกษาค้นคว้าวิชาชีพ
- (3) การทดลองวิจัย
- (4) การเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ
- (5) การไปสังเกตการสอนในโรงเรียนอื่น
- (6) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
- (7) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียน
- (8) การลาศึกษาต่อ
- (9) การประเมินผลตนเอง

2. กิจกรรมที่จัดทำเป็นหมู่คณะ ได้แก่

- (1) การประชุมคณะครู
- (2) การพบปะปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ปัญหาทางปฏิบัติ
- (3) การปรึกษางานก่อนเปิดเรียน
- (4) การจัดครูในรูปแบบการต่าง ๆ
- (5) การแจกข่าวสารของโรงเรียน

ข. การจัดปฐมนิเทศครูใหม่ แฮร์ริส (Harris 1985 : 17) ได้กล่าวถึง การจัดปฐมนิเทศครูใหม่ว่า คือ การให้ข้อมูลและข่าวสารที่จำเป็นและความเข้าใจการปฏิบัติงานแก่ครูใหม่ ได้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำงาน โดยมีปัญหาน้อยที่สุด

ไวลส์ (Wiles 1967 : 214-217) ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมในการปฐมนิเทศครูใหม่ดังนี้

1. แสดงให้ครูใหม่ทราบ เขาเป็นที่ต้องการของโรงเรียน โดยการแนะนำให้รู้จักครูทุกคนในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครูเก่า ครูใหม่ พுகคุยซักถามซึ่งกัน-และกันอย่างเป็นกันเอง จะสร้างความคุ้นเคยได้รวดเร็วขึ้น
2. ผู้บริหารโรงเรียนต้องแจ้งให้ครูใหม่ทราบถึงงานในหน้าที่และวิธีปฏิบัติให้ครูใหม่ทราบ รวมทั้งคอยแนะนำช่วยเหลือในเรื่องส่วนตัวด้วย
3. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกระตุ้นให้ครูใหม่รู้สึกว่าคุณเองนั้นมีความสามารถพอเพียง โดยยกตัวอย่างความสำเร็จของครูใหม่รุ่นก่อน ๆ และควรให้รายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบและแนวทางปฏิบัติงานแก่ครูใหม่ เพื่อให้ทราบเป้าหมายและทิศทางในการทำงานและเกิดความรู้สึกมั่นใจขึ้น
4. ให้ครูใหม่เข้าใจประวัติความเป็นมาของโรงเรียน ผลสำเร็จที่ผ่านมา โครงการที่กำลังทำอยู่ เพื่อกระตุ้นให้ครูใหม่มีความพึงพอใจในการที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ควรแนะนำให้ครูใหม่รู้จักครูเก่าที่มีชื่อเสียงหรือมีความคิดค้นต่าง ๆ เพื่อเขาจะได้ภูมิใจที่ได้ร่วมงานกับผู้ที่มีความสามารถ
5. ควรนำครูใหม่ไปทำความรู้จักกับประชาชนในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยเฉพาะผู้อุปการะโรงเรียน ความใกล้ชิดกับชุมชน นอกจากจะช่วยให้ครูใหม่เกิดความอบอุ่นใจแล้ว ยังเป็นการช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมากขึ้นด้วย

ข. การจัดบริการพิเศษแก่ครู

แฮร์ริส (Harris 1985 : 17-18) ได้ให้ความหมายการจัดบริการพิเศษ หมายถึง จัดบริการเพื่อสนองจุดมุ่งหมายหลักของการสอนของโรงเรียน ได้แก่ การจัดบริการที่สัมพันธ์กับเป้าหมายในการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยการ

เลือกโครงการที่เหมาะสมที่สุดที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน มิใช่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน

ภิญโญ สาธร (2523 : 412-414) ได้เสนอแนะโครงการที่จะจัดบริการในโรงเรียนดังนี้

1. โครงการค่านเศรษฐกิจ ได้แก่

- (1) การจัดหาทุนสวัสดิการ
- (2) จัดจำหน่ายอาหารเครื่องดื่มในราคาถูกลงในโรงเรียน
- (3) จัดบริการร้านสหกรณ์ในโรงเรียน
- (4) จัดบริการตรวจสอบสุขภาพอนามัยแก่ครูและครอบครัวของครู

ประจำปี

- (5) จัดทุนการศึกษาสงเคราะห์แก่บุตรหลานของบุคลากรใน

โรงเรียน

- (6) จัดทุนสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่บุคลากรในโรงเรียน

2. โครงการนันทนาการ เป็นโครงการที่มีเจตนารมณ์ที่จะให้บุคลากรในโรงเรียนหลังจากที่ได้ปฏิบัติงานมาแล้วในระหว่างวัน สัปดาห์ ภาคเรียน หรือ ปีการศึกษาที่ดี ให้มีโอกาสได้รับการพักผ่อนหย่อนใจนอกเวลา เพื่อลดความเครียดทางสมอง ทางอารมณ์ และทางกาย สิ่งที่โรงเรียนควรจัดตามโครงการนี้ ได้แก่

- (1) การจัดห้องพักผ่อน
- (2) จัดที่สำหรับเล่นกีฬาในร่ม
- (3) จัดไปศึกษานอกสถานที่
- (4) จัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาในร่มและกลางแจ้ง
- (5) จัดประชุมพบปะสังสรรค์รื่นเริง
- (6) จัดชั่วโมงว่างให้มีการพักผ่อน
- (7) จัดมุมหนังสือในห้องสมุดที่สมาชิกสนใจอ่านในเวลาพักผ่อน

๓. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน แฮร์ริส (Harris 1985 : 18) ได้ให้ความหมายการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน โดยใช้การเรียนการสอนเป็นสื่อ เช่น การให้ชาว
การขอความร่วมมือ การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งต่าง ๆ

โรงเรียนกับชุมชนโดยปกติก็มีความสัมพันธ์กันอยู่แล้ว แต่ยังคงมีความ
จำเป็นจะต้อง เสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกัน ให้อยู่ในสภาพที่แน่นแฟ้น
อยู่เสมอ เราจะเห็นว่าโรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนจะมีความก้าวหน้าเป็น
อย่างดี ทั้งในด้านวัตถุและในด้านการศึกษาอบรมแก่นักเรียน สิ่งสำคัญประการ
หนึ่ง ที่จะช่วยให้โรงเรียนกับชุมชน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน คือ การประชาสัมพันธ์

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 239-241) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมาย
ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ ดังนี้

1. แลกส่งข่าวสารต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองนักเรียนต้องการทราบ
2. ชักจูงความเห็นที่ขัดแย้งระหว่างชุมชนกับโรงเรียน แก่ความเข้าใจ
นิคต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองมีต่อการเรียนการสอน
3. ป้องกันการวิพากษ์วิจารณ์อย่างไม่เป็นธรรมต่อบุคลากรในโรงเรียน
4. สนับสนุนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการศึกษาและมองเห็นแนวทาง
ที่จะศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ
5. เพิ่มความเชื่อมั่นที่ผู้ปกครองมีต่อโรงเรียน

เอลสมรี และคณะ (Elsbree and others 1964 : 14) ได้
เสนอหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. จะต้องดำเนินกิจการภายในโรงเรียนให้โดยลึกลับ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น
ก่อนที่จะชักชวนให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน
2. จะต้องรู้จักชุมชนอย่างดี ทั้งนี้เพื่อโรงเรียนจะได้จัดการศึกษา
ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในการดำเนินชีวิตของนักเรียน ซึ่งจะก่อประโยชน์
ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก
3. จัดบริการให้แก่ชุมชน เช่น ให้ยืมสถานที่และอุปกรณ์เพื่อจัดงาน
หรือเพื่ออพยพหนีภัยต่าง ๆ บริการทางค่านิชาการก็เป็นสิ่งที่โรงเรียนสามารถทำได้
เช่น จัดการศึกษาผู้ใหญ่ เปิดสอนวิชาชีพระยะสั้น เป็นต้น

4. ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เช่น สิ่งของ สถานที่ บุคลากร ตลอดจนสถาบันหรือองค์กรต่าง ๆ ที่สามารถนำมาเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนได้ อาจจะเชิญบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากร ในโรงเรียน เป็นการให้เกิดเกียรติกับผู้ที่ได้รับเชิญและผู้ได้รับเชิญก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน

5. อำนวยความสะดวกในเรื่องระบบสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน ถือเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องแจ้งข่าวสารทางโรงเรียนให้ชุมชนทราบ และต้องเปิดโอกาสให้โรงเรียนได้รับข่าวสารจากทางชุมชนด้วย จะต้องเป็นการสื่อสารที่มีลักษณะเป็นสองทาง

6. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามาเยี่ยมชมกิจการของโรงเรียน เช่น ในการจัดงานต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ การแข่งขันกีฬา เป็นต้น หรือแม้ในวันปกติอาจจะเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาดูการเรียนการสอน อาจจะให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะหลังจากที่มีการสังเกตการสอนแล้วก็ได้

7. ป้องกันปัญหาบางประการที่จะกระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานในชุมชนที่มีอิทธิพลต่อชุมชนมากที่สุดที่จะช่วยพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้นทุกทาง รวมทั้งปลูกฝังให้สมาชิกของชุมชนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

ญ. การประเมินผลการสอน สังกัด อุทรานันท์ (2526 : 99-100) ได้กล่าวถึง การประเมินผลการสอนว่า เป็นการตรวจสอบผลผลิตที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงใด โดยการประเมินจากการทำกิจกรรมจากการทดสอบ ความรู้หลังการสอนหรือจากการสรุปความเข้าใจของผู้เรียน ซึ่งควรจะประเมินจากผลงานหลาย ๆ อย่างประกอบกัน ควรจะประเมินว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยมีความเข้าใจ มีทักษะและมีเจตคติในเรื่องที่ได้เรียนมาแล้วเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ที่ได้กำหนดไว้เพียงใด ซึ่งจะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงแก้ไขในการเรียนการสอนครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น เพราะทำให้ทราบพื้นฐานของผู้เรียนสำหรับ

เตรียมการสอนในครั้งต่อ ๆ ไปอีกด้วย

ส่วน ชารี มดิศรี (2527 : 212-213) ได้กล่าวถึง หลักการประเมินผลไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. การประเมินผลควรใช้กลวิธีหลาย ๆ วิธี
2. การประเมินผลจะต้องได้รับความร่วมมือจากครู นักเรียน ชุมชน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารการศึกษา
3. การประเมินผลจะต้องให้สัมพันธ์กับหลักสูตร เช่น ถ้ามีการใช้หลักสูตรใหม่ ต้องใช้ระเบียบการวัดผลใหม่ด้วย
4. โครงการวัดผลควรจะได้เป็นไปตามแนวทางของความมุ่งหมายทางการศึกษา ความเจริญงอกงามของบุคคลอันเกิดจากการได้รับการศึกษามีผลสะท้อนถึงสังคม ชุมชน ประเทศชาติ ให้พลอยเจริญงอกงามไปด้วย ฉะนั้นต้องวัดความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการศึกษาคด้วย
5. การประเมินผลควรใช้วิธีวัดหลาย ๆ อย่าง เช่น วัดผลงาน ทักษะคติ นิสัยในการทำงาน ความสม่ำเสมอในการทำงาน การเรียนของเด็ก การสอน และการใช้วัสดุอุปกรณ์ของครู เป็นต้น
6. ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการวัดผล ร่วมมือกันทดลองหาวิธีที่เหมาะสม
7. การประเมินผลต้องกระทำติดต่อกันไปเรื่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ จะได้ผลที่แน่นอน และถ้าพบข้อบกพร่องจะได้แก้ไขได้ทันที่
8. โครงการประเมินผลควรยืดหยุ่นได้ และใช้หลาย ๆ วิธี เช่น การสัมภาษณ์ สังเกต สอบถาม ทดสอบ การรายงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ใช้ว่า ควรจะเลือกใช้วิธีใด
9. เก็บบันทึกผลในการประเมินไว้เป็นหลักฐาน

สำหรับ แฮร์ริส (Harris 1985 : 18) ได้กล่าวถึง การประเมินผลว่า หมายถึง การวางแผนการจักระบบประเมินผลและการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อประเมินกิจการต่าง ๆ ทุกด้านของโรงเรียน ที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการเรียนการสอน

การจัดการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา

องค์การเทศบาล การปกครองท้องถิ่นรูปเทศบาลเป็นการปกครองท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีงบประมาณ ทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ และอำนาจเป็นของตนเอง ในการปฏิบัติงานภารกิจ แต่ก็ไม่มากเกินไปจนทำให้กระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตยของชาติ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเทศบาลก็เพื่อเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง เป็นการวางรากฐานการปกครองในระบบประชาธิปไตย และเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการบริการประชาชน

ขอบเขตในการปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลนั้น จะกระทำได้ภายในเขตเทศบาลของตนเองเท่านั้น หากดำเนินการนอกเขตเทศบาลต้องได้รับความยินยอมจากสภาเทศบาล และได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสียก่อน หากมีกรณีที่เทศบาลต้องร่วมมือกันกระทำ สามารถทำได้ด้วยการตั้งสหการขึ้น สหการมีสภาพเป็นหน่วยงาน เมือง มีคณะกรรมการบริหารจากผู้แทนของเทศบาลที่เกี่ยวข้อง โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

การจัดรูปองค์การของเทศบาล องค์การเทศบาลประกอบด้วย 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สภาเทศบาล และฝ่ายบริหาร ได้แก่ คณะเทศมนตรี

สภาเทศบาล ประกอบด้วย สมาชิกซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นตามประเภทของเทศบาล คือ เทศบาลตำบล มี 12 คน เทศบาลเมือง มี 18 คน เทศบาลนครมี 24 คน สมาชิกอยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี

คณะเทศมนตรี ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี 1 คน และเทศมนตรีอื่น ๆ ตามประเภทของเทศบาล คือ เทศบาลตำบลและเมืองมี 2 คน เทศบาลนครมี 4 คน คณะเทศมนตรีอยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี ทำหน้าที่บริหารงานเทศบาลโดยเป็นฝ่ายอำนวยการ และมีเจ้าหน้าที่หรือพนักงานอื่น ๆ เป็นฝ่ายปฏิบัติการ โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบงานประจำตัว ๆ ไปของเทศบาล

หน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาท้องถิ่น

เพื่อให้การบริหารการศึกษาของท้องถิ่นเป็นไปโดยเหมาะสม ทางราชการ

จึงได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาท้องถิ่น โดยกำหนดให้ส่วนกลางมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของหน่วยท้องถิ่น และให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาโดยตรง หน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีดังนี้

1. กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่และความรับผิดชอบควบคุมส่งเสริมในด้านการเงินเกี่ยวกับนโยบายและการจัดการศึกษาของท้องถิ่นให้เป็นไปตามเป้าหมาย จัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง เป็นหน่วยประสานงานกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำส่งเสริม และช่วยเหลือหน่วยการปกครองท้องถิ่นในการแก้ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย

2. กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบควบคุมและส่งเสริมงานด้านวิชาการ และมาตรฐานการศึกษาของท้องถิ่น พิจารณาคำเนิการเกี่ยวกับคุณวุฒิครู คุณภาพการศึกษา การกำหนดหลักสูตรแบบเรียน แนวการสอน ตลอดจนการวิจัยช่วยเหลือในด้านการนิเทศการศึกษา

แนวทางการพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น

สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง (2527 : 12-13) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. สนับสนุนให้มีการเพิ่มปริมาณนักเรียนและเร่งพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนลดลง พร้อมกันนั้นก็เร่งยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา

2. ส่งเสริมให้เทศบาลและเมืองพัทยาจัดการศึกษาก่อนเกณฑ์ประถมศึกษา เพื่อช่วยลดภาระผู้ปกครองและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก

3. ส่งเสริมให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาและการดำรงรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมและจริยธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

4. ปรับปรุงการจัดการจัดสรรอัตรากำลังของครู เทศบาลและเมืองพัทยาให้เหมาะสมตรงกับความต้องการ ความจำเป็นและปริมาณงานในการจัดการเรียนการสอน

5. สนับสนุนส่งเสริมให้ครูปฏิบัติกรเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 และให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม เช่น โดยการอบรม การประชุมและการศึกษาต่อ

รวมทั้งเร่งรัดการนิเทศและการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

6. ปรับปรุงประสิทธิภาพของผู้บริหาร โดยการใช้ระบบบริหารงานแผนใหม่
7. ปรับปรุงการจัดอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษา โดยให้มีการปฏิบัติหน้าที่ได้ตรงตามสายงานที่มีความรู้ความสามารถ
8. สนับสนุนและเร่งรัดให้มีการจัดสรรทรัพยากรให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น
9. ส่งเสริมให้มีการพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นระบบ โดยใช้ระบบกลุ่ม และให้มีการติดตามประเมินผลคุณภาพอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของ โรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา

กรมการปกครองมีนโยบายที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา ให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะงานด้านวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา กรมการปกครองจึงเห็นควรให้มีการจัดตั้งกลุ่มวิชาการขึ้นใน 3 ระดับ คือ ระดับส่วนกลาง ได้แก่ กลุ่มวิชาการสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น (สศท.) ระดับเทศบาล ได้แก่ กลุ่มวิชาการเทศบาล และระดับโรงเรียน ได้แก่ กลุ่มวิชาการโรงเรียน (สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2527 : 18)

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มวิชาการ

1. เพื่อพัฒนางานด้านวิชาการของการศึกษาท้องถิ่น ในความรับผิดชอบของเทศบาลและเมืองพัทยา ให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกันในทุกระดับ
2. เพื่อแบ่งเบาภาระของศึกษานิเทศก์ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เพราะเทศบาลและเมืองพัทยามีบุคลากรจำกัด ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ต้องรับผิดชอบงานด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากงานด้านวิชาการด้วย
3. เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาของท้องถิ่น ตลอดจนตรงตามความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น
4. เพื่อให้มีศูนย์กลางประสานความคิด และประสานงานด้านวิชาการในทุกระดับ

สำนักงานการศึกษาท้องถิ่นตระหนักถึงปัญหาในการทำงานของกลุ่มวิชาการ อันอาจเกิดขึ้น เนื่องจากกลุ่มวิชาการทั้งระดับเทศบาลและระดับโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นนี้ ประกอบด้วยบุคลากร ทั้งฝ่ายปฏิบัติการสอน และผู้บริหาร ซึ่งนอกจากจะมีความแตกต่างกัน ในบทบาทหน้าที่ และวัยวุฒิแล้ว พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ทางวิชาการ ตลอดจน ความชำนาญยังต่างกันอีกมากด้วย เพราะในทางปฏิบัติมี 10-20 เทศบาลที่เริ่มดำเนินการ จัดตั้งกลุ่มวิชาการ ก่อนการดำเนินงานของสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น ด้วยความจำเป็น ดังกล่าวจึงเห็นควรที่จะได้ปรับมาตรฐานความรู้ความสามารถของบุคคลดังกล่าวให้ตั้งอยู่บนหลักการเดียวกัน จึงได้จัดอบรมกลุ่มวิชาการขึ้นในปีงบประมาณ 2527 และ 2528 โดยแบ่งการอบรมออกเป็น 16 รุ่น คือ ในปี 2527 อบรมกลุ่มวิชาการเทศบาลในเขต การศึกษา 1-4 และ 12 รวมผู้เข้ารับการอบรม 552 คน แบ่งการอบรมเป็น 6 รุ่น ในปี 2528 อบรมกลุ่มวิชาการ

ในเขตการศึกษา 5-11 รวมผู้เข้ารับการอบรม 890 คน แบ่งการอบรมเป็น 10 รุ่น ระยะเวลาการอบรมรุ่นละ 8 วัน กำหนดวัตถุประสงค์ของการอบรมดังนี้

1. เพื่อปรับมาตรฐานการทำงานของกลุ่มวิชาการของเทศบาลและ เมือง พัทธา ทุกแห่งให้สอดคล้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของกลุ่มวิชาการในระดับเทศบาลให้สามารถ เสริมบทบาททางวิชาการของศึกษานิเทศก์ได้อย่างเต็มที่
3. เพื่อให้กลุ่มวิชาการของแต่ละเทศบาลได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ทัศนคติ ตลอดจนปัญหาและประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานต่อไป
4. เพื่อให้กลุ่มวิชาการทุกระดับที่จัดตั้งขึ้นสามารถดำเนินงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ
5. เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทธาให้มีความ เจริญก้าวหน้า และมีความเป็นเลิศในค่านิชาการ

สำหรับเนื้อหาหลักสูตรที่อบรมมีดังนี้

- การวางแผนการศึกษา
- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอน และแผนการสอน

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ
- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการวิจัย
- การรู้จักผู้เรียนและสร้างเครื่องมือนิเทศ
- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการสอน
- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ

ในการอบรมกลุ่มวิชาการได้มีการทดสอบความรู้ความเข้าใจทั้งก่อนการอบรม และหลังการอบรมเพื่อศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ของการอบรม และทาง สศท. ได้เก็บผลการอบรมไว้โดยละเอียด (สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2527 : 63)

จากการจัดอบรมกลุ่มวิชาการเทศบาลและเมืองพัทยาในปีการศึกษา 2527 กลุ่มวิชาการเทศบาลทุกคนต่างวิตกกังวลว่า เมื่อกลับไปที่เทศบาลแล้ว อาจจะไม่สามารถดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดได้เท่าที่ควร เพราะผู้บริหาร ทั้งระดับกองและระดับโรงเรียนมิได้ทราบแนวทางในการพัฒนาเหมือนที่กลุ่มวิชาการเทศบาลได้รับ เนื่องจากมิได้เข้าร่วมในการอบรมครั้งนี้ด้วย ย่อมไม่สามารถที่จะพัฒนา งานวิชาการให้เจริญก้าวหน้าได้ ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหาร ทั้งในระดับโรงเรียน และระดับเทศบาล สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น เห็นด้วยกับ แนวความคิดดังกล่าว ดังนั้นก่อนสิ้นปีงบประมาณ 2528 จึงได้จัดอบรมผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง / ฝ่ายการศึกษา และหัวหน้าสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองพัทยา ตาม โครงการอบรมกลุ่มวิชาการเทศบาลและเมืองพัทยา ประจำปี 2528 ขึ้น เพื่อให้ผู้บริหาร ศึกษาทั้งระดับเทศบาล และระดับโรงเรียนได้รับทราบแนวทางการพัฒนางานวิชาการ ภายใต้การระดมรับมติชอบของกลุ่มวิชาการ และสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน วิชาการ รวมทั้งมองเห็นแนวทางในการบริหาร ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มวิชาการเทศบาลและเมืองพัทยาคด้วย

การอบรมผู้บริหารการศึกษาระดับเทศบาล และระดับโรงเรียนนี้ แบ่งการ อบรมเป็น 5 รุ่น โดยจัดตามภาคต่าง ๆ ในเดือนสิงหาคม และกันยายน 2528 ระยะเวลาการอบรมรุ่นละ 3 วัน กำหนดวัตถุประสงค์ของการอบรมไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการ และการดำเนินงานของกลุ่มวิชาการ เทศบาลเมืองพัทยา

2. เพื่อเพิ่มทุนประสิทธิภาพการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาของ
ผู้บริหารแต่ละระดับ
3. เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานในการบริหารงานกลุ่มวิชาการ
4. เพื่อให้ผู้บริหารการศึกษาของเทศบาลแต่ละระดับได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น ทศนคติ ตลอดจนปัญหาและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน
ต่อไป

หลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหาร ได้แก่

- การวางแผนพัฒนาโรงเรียน
- การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน
- ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการสอนอย่างเป็นระบบ
- การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
- บทบาทของหัวหน้าสถานศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน

ของกลุ่มวิชาการ และแนวทางในการพัฒนางานวิชาการของเทศบาล

จากการที่สำนักงานการศึกษาท้องถิ่นได้จัดอบรมกลุ่มวิชาการ และประชุมสัมมนา
ผู้บริหารโรงเรียนในครั้งนี เพื่อปูพื้นความเข้าใจในนโยบายร่วมกันในการปฏิบัติงาน หลังจากนั้นในปีการศึกษา 2530 ได้จัดอบรมขึ้นอีกทั้ง 2 โครงการ โดยใช้หลักสูตรที่ 2 เพิ่ม
เนื้อหาเจาะลึกในค่านต่าง ๆ ที่จะมีผลในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
การเรียนการสอน และยกระดับมาตรฐานโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา สำหรับ
นักบริหารการศึกษาสังกัดสถานศึกษา ได้เข้าสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ตามโครงการจัดอบรม
บุคลากรทางการศึกษา ตามหนังสือที่ มท.0418/ว 247 ซึ่งโครงการนี้ได้แบ่งผู้เข้ารับ-
การอบรมออกเป็น 7 รุ่น และสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2530 ซึ่งเนื้อหาของ
หลักสูตรมีดังนี้

- การใช้ผลการประเมินคุณภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียน

การสอน

- หลักการและกระบวนการนิเทศการศึกษา
- หลักการนิเทศการสอน
- เทคนิคการให้ข้อมูลป้อนกลับ
- สารระสำคัญเกี่ยวกับการวางแผน

- ปฏิบัติการวางแผนการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนเทศบาล

ซึ่งจะสังเกต พบว่า สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น ได้ใช้ความพยายามในหลายลักษณะที่จะเร่งคุณภาพการจัดการศึกษาของเทศบาลให้มีคุณภาพสูงขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาจะได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าเพียงใด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้หลายท่าน

จำเนียร ภูนาส (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมทางการนิเทศการศึกษาของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า พฤติกรรมที่แสดงออกในระดับน้อย ได้แก่ พฤติกรรมด้านการจัดหลักสูตรและการสอน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ส่วนที่ได้แสดงพฤติกรรมในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหารบุคคล การจัดอาคาร สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์การสอน ด้านการประเมินผล นอกจากนี้ยังได้พบว่า ปัญหาการนิเทศการศึกษาตามความเห็นของครูใหญ่ ได้แก่ การไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ขาดอิสระในการปรับปรุงการเรียนการสอนตามที่มุ่งหวัง ไม่มีเวลาให้กับครูนิเทศเพียงพอ การไม่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูทำให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถไม่ตรงกับความต้องการ ขาดการสนับสนุนด้านทรัพยากร และงบประมาณชุมชน ขาดความสนใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ประการสุดท้าย คือ ขาดอิสระในการประเมินผลการศึกษา และขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการประเมินผลอย่างแท้จริง

มณีรัตน์ ฉัตรอุทัย (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สังกัดเทศบาล พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ มีความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติงานในระดับน้อยในด้านการตรวจสอบ และควบคุมมาตรฐานทางวิชาการการนิเทศ และให้คำปรึกษาหรือแนะนำทางวิชาการ การจัดอบรม ประชุม และสัมมนาทางวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร หนังสือประกอบการเรียน คู่มือครู ทลออกจนจัดหาสื่อการเรียนและเอกสารทางวิชาการ การวิเคราะห์ และวิจัยทางวิชาการ และการวัดผลประเมินผล

และติดตามผลทางวิชาการ ส่วนค้ำานการประสานงานทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน และครู มีความคิดเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย แต่ศึกษานิเทศก์เห็นว่า ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ สังกัดเทศบาลที่เป็นปัญหามาก คือ ผู้บริหารของเทศบาลไม่สนับสนุนงานนิเทศการศึกษา จำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อย ไม่เพียงพอกับปริมาณงาน ขาดงบประมาณในการผลิตสื่อ การเรียนการสอน และการจัดอบรมครู ขาดเอกสารหลักสูตร และอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการนิเทศการศึกษา ขาดการอบรม ประชุม และสัมมนาศึกษานิเทศก์ การประสานงานระหว่างศึกษานิเทศก์ การประเมินผลการนิเทศการติดตามผลการนิเทศ ศึกษานิเทศก์ขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานนิเทศ เพราะต้องปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายมากเกินไป หน้าที่ของศึกษานิเทศก์มีขอบข่ายกว้างขวางเกินไป และระยะเวลาที่ศึกษานิเทศก์ไปนิเทศแต่ละครั้งน้อยเกินไป

เรวดี บัญจะโรทัย (2529 : 215) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษา ความเข้าใจ และเจตคติต่อการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเทศบาล จากผลของการวิจัย พบว่า ในค้ำานแนวปฏิบัติและวิธีการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และครู มีความเข้าใจค้ำานแนวปฏิบัติ และวิธีการเกี่ยวกับการนิเทศ- การศึกษาอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความเข้าใจของผู้บริหารโรงเรียน และครู แล้วปรากฏว่า มีความเข้าใจไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะดูรวมหรือแยกเป็นรายข้อ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ ฉัตรอุทัย ซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

จากงานวิจัยที่ได้อ้างค้ำานี้ พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูในสังกัด เทศบาล และเมืองพัทยา มีความเข้าใจแนวปฏิบัติและวิธีการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมากแล้ว แต่เนื่องจากจำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อย ไม่เพียงพอกับปริมาณงาน และยังต้องปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายมากเกินไป ทำให้การนิเทศโรงเรียน ไม่ได้ผลเต็มที่ เนื่องจากระยะเวลาการนิเทศแต่ละครั้งน้อยเกินไป ผู้บริหารโรงเรียน น่าจะแก้ไขปัญหาลดเหล่านี้ได้เองจากการนำความรู้ ที่ได้รับจากการอบรม การนิเทศ- การศึกษา ซึ่งส่วนก้ำานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ไ้จัดขึ้นมาพัฒนางานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ฉะนั้นจึงสมควรที่ผู้วิจัยจะไ้ศึกษาว่า ผู้บริหาร โรงเรียนไ้ปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษามากน้อยอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย